

**Verneområdestyret
for Geiranger-Herdalen**

Arkivsaksnr: 2021/5505-0

Saksbehandlar: Ingvild Hansen Nystad

Dato: 10.11.2021

Utval	Utvalssak	Møtedato
Verneområdestyret for Geiranger - Herdalen		12.11.2021

Uttale om

**Etablering av ny kraftline Tafjord-Herdalen, Geiranger-Herdalen
landskapsvernområde/Kallskaret Naturreservat**

Forvaltar si tilråding

Verneområdestyret gir følgjande uttale frå Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen om planlegging av ny 132 kV luftline mellom Herdalen og Tafjord:

«Verneforskriftene for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde tillet ikkje «tyngre tekniske inngrep» som denne straumforsyninga utgjør, og dispensasjonstilgangen i naturmangfaldlova §48 opnar heller ikkje for tiltak som dette.

Verneområdestyret ønskjer difor å gi eit klart signal om at tiltaket med 132 kV luftline mellom Herdalen og Tafjord ikkje vil kunne godkjennast.

Verneområdestyret oppmodar til å arbeide med dei konseptane som ivaretar breidda av dei lokale, nasjonale og internasjonale samfunnsverdiene som området har.

Landskapsvern, verdsarvstatus og sikring av straumforsyning til Geiranger bør her ha høg prioritet.»

Søknaden

Mørenett AS spør (epost frå Hilde Stangeland 05.11 2021) etter løyve eller alternativt uttale om verneområdestyret sitt syn på ny kraftline gjennom landskapsvernområdet.

Saka gjeld etablering av nytt nettanlegg i samband med planar om landbasert oppdrett av laksefisk i Raudbergvika, Fjord kommune. Anlegget vil ha eit kraftbehov på 120 MW, noko som krev ny etablering av nettanlegg med spenningsnivå 132 kV. Mørenett AS har starta arbeidet med å greie ut mulege løysingar og førebu konsesjonsprosess for nødvendige nettanlegg. Tre ulike konsept for forsyning blir utgreidd.

Luftleidningstraseen som er til vurdering (konsept 1) ligg i Geiranger-Herdalen landskapsvernområde og

inntil Kallskaret naturreservat. Mørenett AS legg ved notat med skildring av korleis tiltaket vil kunne påvirke området og framstå i landskapet. Dette notatet har fokus på strekninga Tafjord– Norddal, som inngår i løysingskonsept 1. «Videre arbeid mot forhåndsmelding og konsesjonssøknad vil belyse påvirkning av verneverdier for hele strekningen vidare til Stranda», skriv Stangeland. «Dersom det er mulig for Verneområdestyret å realitetsbehandle en søknad om tillatelse til ny kraftledning for strekningen Tafjord - Herdalen, jf. verneforskriftens 1.3 p), på dette grunnlaget, ber vi om at dere betrakter dette som en slik søknad. Dersom ikke, ber vi om en uttalelse om Verneområdestyrets syn på saken, og eventuell mulighet for å kunne gi en tillatelse til tiltaket på et senere tidspunkt. Deres tilbakemelding vil tas med vidare i konsesjonsprosessen mot NVE.», skriv Mørenett AS ved Hilde Stangeland.

Naturmangfoldlova og verneforskrifta

Verneområdestyret forvaltar landskapsvernområdet Geiranger-Herdalen innanfor rammene av:

- **Verneforskrifta for landskapsvernområdet Geiranger-Herdalen av 08.10.2004**
- **Forvaltningsplanen for Vestnorsk Fjordlandskap, delområde Geirangerfjorden av 16.12.2008**
- **Naturmangfoldlova (NML) av 01.07.2009**

Føremåla med opprettinga av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde er å:

- **ta vare på eit særprega og vakkert fjord- og fjellandskap med eit rikt og variert plante -og fugleliv**
- **ta vare på viktige kulturlandskap der fjordgardar, setermiljø og kulturminne utgjer ein vesentleg del av landskapet sin eigenart**
- **ta vare på geologiske førekomstar og landskapsformer**

I behandlinga av søknader om dispensasjon etter §48 NML skal også dei miljørettslege prinsippa i NML §§8-12 vurderast, jf §7.

Vurdering av saka

I denne fasen vel verneområdestyret å gi ein rask og klar uttale til planleggar. Ein vedtaksprosess vil kreve lengre tid og gi klageadgang, noko som vil forseinke prosessen for så å høgst sannsynleg ende med same resultat hos Miljødirektoratet. UNESCO og miljøorganisasjonar ventast også å bremse ein eventuell vidare prosess med planlegging av tunge inngrep i verdsarv/verneområdet. Ein uttale på dette tidspunkt vil vere i tråd med §11.2 i Naturmangfoldlova om «Forvaltningens veiledningsplikt».

Saka blir her vurdert i lys av regelverket som verneområdestyret er sett å forhalde seg til.

Mørenett nemner verneforskrifta §1.3 p) som eventuelt grunnlag for handsaming: «Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gje løyve til: (...)nye kraftleidningar. Etter søknad kan løyve gis om planlagde anlegg ikkje er i direkte konflikt med verneforskrifta.».

Dette planlagde anlegget er av dimensjon 132 kV, som blir definert som «tyngre teknisk inngrep». (Def v INON, Miljodir.no:«Kraftlinjer bygd for spenning på 33 kV eller meir»). Denne dimensjonen gjer og at vi i praksis og definisjon har å gjere med ei ny kraftline, ikkje «ei oppgradering eller fornying», som då ville gi søknadsadgang etter verneforskrifta §3,okt 1.3 o).

«Tyngre tekniske inngrep» gjennom strekninga Herdalen-Tafjorden vil reknast å vere i direkte konflikt med verneforskrifta sitt vern mot inngrep i landskapet. Både installasjonane, ryddebeltet og delar av aktiviteteten i samband med tiltaket ville utgjere tunge inngrep i strid med områdevernet. Store delar av verneområdet med «Inngrepsfri natur» ville miste denne statusen, også det mest restriktive fredingsområdet Kallskaret naturreservatet.

«Det skal ikkje gjennomførast nye store tekniske inngrep i vernesona eller brukssona som reduserer arealet med inngrepsfri natur.» (Forvaltningsplanen 4.2) «Etablering av nye tekniske anlegg i verneområder er forbudt etter inngrepsbestemmelsen».(Rundskriv M-481-2016)

Vi viser også til Mørenett si kartlegging av kva påverking dette tiltaket vil ha å seie for sårbare og raudlista naturtypar, artar, fugl, rein, kulturminne, geologi og landskap. I tillegg kjem omsynet til brukarar av området i forhold til næring, reiseliv, friluftsliv og verdsarv.

Dispensasjonsparagrafen NML §48

«Dispensasjonsparagrafen» i Naturmangfaldlova, §48, kan heller ikkje nyttast i dette tilfellet.

§48 inneheld tre alternativ for dispensasjon frå vernevedtak:

1)Dersom tiltaket ikkje strir mot vernevedtaket sitt formål,OG ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig, eller

2)dersom sikkerheitsomsyn eller

3)omsyn til vesentlege samfunnsinteresser gjer det nødvendig.

«Generelt vil det ikke være adgang til å dispensere for tiltak og bruk som forutsetter større tekniske inngrep, for eksempel ny kraftutbygging,...)

Dispensasjonsbestemmelsen er i utgangspunktet ment for uforutsette tilfeller eller spesielle/særlige tilfeller som ikke ble vurdert ved opprettelsen av verneområdet, i første rekke bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser.»

«Kravet om at tiltaket ikke skal påvirke nevneverdig innebærer at dispensasjonsadgangen er snever».

Omsyna til sikkerheit og vesentlege samfunnsinteresser krev begge kriterium om å vere naudsynte. I «nødvendighetskriteriet» ligg det at omsyna til sikkerheit eller vesentlege samfunnsinteresser må vere av kvalifisert art, og «at det ikke er praktisk mulig å ivareta dem ved tiltak utenfor verneområdet eller ved tillatte eller mindre inngripende tiltak innenfor verneområdet.».

Den planlagde straumtilførsla her kjem heller ikkje inn under tredje alternativ «vesentlige samfunnsinteresser». «Med vesentlig samfunnsinteresse menes tungtveiende hensyn av nasjonal betydning. Dette kan være for eksempel viktige kommunikasjonsanlegg som flyplasser, jernbaner eller større samferdselsprosjekter. Saker som har stor lokal interesse eller regional betydning er ikke tilstrekkelig som

grunnlag for dispensasjon etter denne bestemmelsen». «Bestemmelsene gir også klar anvisning på at hensynet til verneverdiene skal være overordnet for eksempel næringsinteresser».

(Alle sitat frå Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter M 106-2014).

I den grad formålet med straumtilførsle til Geiranger i denne sammenhengen kan reknast som sikkerheits- eller vesentleg samfunnsinteresse, kjem vi likevel ikkje utanom at her finst alternative løysingar for nettutbygging, slik at «nødvendighetskriteriet» ikkje gjeld.

§§8-12 NML Vurdering av miljørettslege prinsipp

§8 Kunnskapsgrunnlaget

Mørenett fangar i sitt notat opp mykje av nødvendig kunnskapsgrunnlag for å synleggjere verneverdiane i området før ei ny utbygging som dette. INON-informasjon, registrering av sårbare og raudlista naturtypar og artar (frå NIN-kartlegging og Naturbase) og fugl i forhold til hensynssoner («Anbefalte hensynssoner for sårbare artar av fugl. Røsberg, T-A. og Mork, K, Multiconsult 2018»).

Fugl i forhold til utbygging av kraftliner blir og handsama i NINA-rapport 674, 2011 «Konflikter fugl kraftledninger», der endringa i heile livsmiljø, barriereeffekt og fragmentering av leveområde for både fugl og dyr også blir poengtert. Likeins viser vi til Odelstingsprep 62 (2008-9) og energilova, der den generelle trusselen for fugl og miljø har fått fokus i samband med slike utbyggingar:

«Bruk av kabel som alternativ til luftledning skal alltid vurderes når nye kraftledninger for alle spenningsnivå skal bygges.(...)

«Jord eller sjøkabel er mest aktuelt på begrensede strekninger med betydelige verneinteresser eller store estetiske ulemper på 66 kV og 132 kV,(...)»

Villrein har dokumentasjon frå Naturbase.no, der leveområdet blir skildra som eit mindre intensivt beiteområde. Villreinen bør i tillegg dokumenterast som del av den mest viktige villreinstamma i Norge, der nasjonen har internasjonalt ansvar for arten. All tung utbygging i leveområdet vil kunne utgjere barrierer der denne sårbare arten er ønska å trekke.

Kunnskap om kulturminne og kulturlandskap i området er henta bl a frå Kulturminnedatabasen, SEFRAK og Melby&Gaarder 2000.

Kunnskapen om verneverdiane sitt forhold til næring, reiseliv, friluftsliv og verdsarv kunne også vere relevant å nemne i denne sammenhengen, og er blant anna framheva i forvaltningsplanen for området. Området for tiltaket er ein svært viktig innfallsport til eitt av kjerneområda i landskaps- og verdsarvområdet: Herdalssetra. Den planlagte kraftlina vil følgje parallelt med den setrevegen, som no også blir nytta av reiselivet i omfattande grad.

Landskapsbildet bør også i denne sammenhengen bli fokusert som viktig påverkeleg verdi.

§9 Føre-var-prinsippet

Forvaltinga nyttar her prinsippet om å reagere med fråråding under risiko for inngrep på naturmangfaldet og verneverdiane.

§10 «Økosystemtilnærming og samla belastning»

I seg sjølv er den samla konsekvensen av omsøkt luftlinje eit for tungt inngrep i landskapsvernområdet. Den fulle samla belastninga ved omsøkt «konsept 1» vil likevel ikkje vere avklara før planlegginga for bl a strekninga Raudbergvika-Eidsdal er gjort. Dei avbøtande tiltaka som blir nemnt i notatet frå Mørenett gjeld i hovudsak sanering av delar av den eksisterande 22kV-linja, som no blant anna går innanfor Kallskaret

naturreservat sine grenser. Ei sanering ville sjølvsagt gjere den samla belastninga i området mindre, men så lenge eit tyngre teknisk inngrep erstattar denne, blir den samla belastninga større.

§11-12 er ikkje aktuelle no.

Konklusjon

Verken Verneforskriftene eller Naturmangfaldlova gir opning for det omsøkte tiltaket i Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Verneområdestyret pliktar å signalisere dette i planleggingsprosessen til utbygger.